

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 22.6.2006
COM(2006) 326 galīgā redakcija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

2006. gada pārskats par Eiropas Kopienas attīstības politiku un ārējās palīdzības īstenošanu 2005. gadā

{SEC(2006) 808}

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

2006. gada pārskats par Eiropas Kopienas attīstības politiku un ārējās palīdzības īstenošanu 2005. gadā

SATURS

1.	Ceļā uz Tūkstošgades attīstības mērķu sasniegšanu	4
1.1.	Atbalstot ANO augstākā līmeņa tikšanos „Tūkstošgade + 5”, ES nosaka savus mērķus	4
1.2.	Attīstība Eiropas redzējumā	5
2.	Partnerības pieeja	6
2.1.	Sadarbība ar Rietumbalkānu valstīm	6
2.2.	ES kaimiņattiecību politika	6
2.3.	Kopējās darbības telpas ar Krieviju	7
2.4.	Senākā partnerība: Āfrikas, Karību jūras un Klusā okeāna valstis	7
2.5.	Partnerības ar Latīņameriku nostiprināšana	7
3.	Pieaugoša politiskā dimensija	8
3.1.	Līdzekļi demokrātijas un cilvēktiesību veicināšanai	8
3.2.	Sistēmas izveidošana politiskajam dialogam	9
3.3.	Migrācijas un patvēruma jautājumi attīstības politikas ietvaros	9
4.	Eiropa nodrošina lielāku, labāku, ātrāku atbalstu	10
4.1.	Atbalsta efektivitātes aspekts	10
4.2.	Novērtējums	10
4.3.	Vadības jautājumi	11
4.4.	Rezultāti	11

Ievads

Eiropas Savienība ir pasaulē lielākais palīdzības attīstības jomā sniedzējs, jaunattīstības valstu galvenais tirdzniecības partneris un svarīgs dalībnieks politiskajā dialogā. 2005. gadā ES apņēma līdz 2010. gadam dubultot pašreizējās valsts palīdzības attīstības jomā (*ODA*) apmēru.

Atbalsta attīstībai apmēru ziņā 2005. gads Eiropas Komisijai bija rekorda gads: tika atvēlēti 6,2 miljardi euro, salīdzinot ar 5,7 miljardiem euro iepriekšējā gadā. Tas atkal pierādīja to, ka Komisija, kura pārvalda apmēram vienu piekto daļu no ES valsts palīdzības attīstības jomā kopējiem līdzekļiem, var efektīvi un ātri pildīt savas saistības un tādējādi nauda nonāk pie tiem, kam tā tiešām nepieciešama. Šie rezultāti parāda, cik vērtīgas ir 2000. gadā uzsāktās reformas, lai uzlabotu veidu, kādā trešām valstīm tiek piešķirts Komisijas atbalsts. Tas līdz ar ES darbībām, reaģējot uz tādām dabas katastrofām kā cunami un zemestrīce Pakistānā pierāda to, ka Komisijas kā uzticama partnera loma palielinās.

Eiropas Kopienas attīstības politikas un ārējās palīdzības vispārējie mērķi ir noteikti tās dibināšanas līgumā (177. pants).

Atbilstoši šim tiesiskajam regulējumam Komisija savā ikgadējā politikas stratēģijā (*APS*) 2005. gadam¹ noteica konkrētos mērķus, kas ir īpaši svarīgi politikai attīstības jomā un ārējai palīdzībai. 2005. gadā galvenā uzmanība tika pievērsta šādiem jautājumiem:

- stabilizācijas un asociācijas process Balkānos;
- Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta tālāka īstenošana, jo īpaši izmantojot rīcības plānus;
- četru kopējo darbības telpu ar Krieviju izveide;
- līdzdalība Irākas atjaunošanā;
- ES ieguldījuma Tūkstošgades attīstības mērķu sasniegšanā pārskatīšana un paplašināšana;
- Āfrikas miera mehānisma izveidošana;
- ES ūdens finansējuma līnijas darbības uzsākšana.

Lai izpildītu ikgadējās politikas stratēģijas mērķus, Komisija turklāt plāno noslēgt un parakstīt pārskatīto Kotonū Nolīgumu. Šis mērķis kopā ar miera mehānismu un, īpaši uzsverot Tūkstošgades attīstības mērķus, 2005. gadā uzmanības centrā kā prioritāti atkārtoti izvirzīja Āfriku.

Šie mērķi noteica 2005. gada laikā īstenotās darbības un finansēšanas programmas. Šīs darbības plaši ir atspoguļotas gada pārskatā.

¹ COM(2004) 133 galīgā redakcija

Papildus šim galvenajam jautājumam EK palīdzības un attīstības politikas uzmanības centrā bija pieci svarīgi jautājumi:

- Gatavojoties ANO augstākā līmeņa tikšanās „Tūkstošgade + 5” („*Millenium* + 5”) 2005. gada septembrī, ES no jauna apliecināja savu apņemšanos attiecībā uz **Tūkstošgades attīstības mērķu (TAM) sasniegšanu** un vienojās par vienotu pieeju attīstībai. ES cieši apņēmās veicināt progresu TAM sasniegšanā, galveno uzmanību pievēršot šādiem aspektiem: plašāks un labāks atbalsts, attīstības politikas saskaņotības stiprināšana, papildu centieni Āfrikas atbalstam.
- Eiropas Parlaments, Padome un Komisija iesniedza jaunu trīspusēju **paziņojumu par attīstības politiku** „Eiropas konsenss attīstības jomā”, un to papildināja ar ES **stratēģiju Āfrikai**. Āfrikas, jo īpaši Āfrikas valstu dienvidos no Sahāras, īpašajām problēmām nepieciešams atbilstošs risinājums. Šī konkrēti vērsta stratēģija palīdzēs ES ievērojami uzlabot gan Āfrikai paredzētā atbalsta kvalitāti, gan kvantitāti.
- ES tālāk attīstīja arī savu **partnerības pieeju**: valstīm to attiecībās ar ES tiek piedāvāta shēma, kas ir vērsta uz sadarbību un vienlaikus pielāgota šo valstu situācijai. 2005. gada laikā tika veikts liels darbs, nostiprinot šo partnerību ar Rietumbalkānu valstīm, Krieviju, Latīņamerikas un ĀKK valstīm, tas bija arī izšķirošs gads Eiropas kaimiņattiecību politikai.
- **Atbalsta un ārējās palīdzības politiskai dimensijai** bija būtiska nozīme neatkarīgi no tā, vai tās izpratnē atbalsts tika izmantots politiskā dialoga finansēšanai vai konkrētu darbību, kas vērstas uz tiesiskuma un cilvēktiesību ievērošanas nostiprināšanu, finansēšanai.
- 2005. gada laikā Kopiena ir saglabājusi **prasību sniegt ātrāku un labāku atbalstu**. Parīzes deklarācija, ko 2005. gadā parakstīja ES dalībvalstis un EK, bija galvenais ieguldījums šajā jomā un tās ieguvumi drīz būs redzami.

1. CEĻĀ UZ TŪKSTOŠGADES ATTĪSTĪBAS MĒRĶU SASNIEGŠANU

1.1. Atbalstot ANO augstākā līmeņa tikšanos „Tūkstošgade + 5”, ES nosaka savus mērķus

2005. gadā starptautiskā sabiedrība spēra virkni būtisku soļu, lai pievērstos nabadzības apkarošanas problēmām pasaulē, no jauna aktīvi pievērsties Tūkstošgades attīstības mērķiem (TAM). 2005. gada septembra ANO pasaules augstākā līmeņa tikšanās laikā ES bija vadoša loma kā attiecībā uz politiskajām, tā arī finansiālajām saistībām.

Gatavojoties augstākā līmeņa tikšanās Eiropas Savienība, pamatojoties uz Komisijas priekšlikumiem, vienojās par pasākumu kopumu, kas veicinātu Tūkstošgades attīstības mērķu sasniegšanu, kuri paredzēti galējas nabadzības samazināšanai visās tās pamatizpausmēs. Šie priekšlikumi veidoja pamatu Eiropas ieguldījumam ANO augstākā līmeņa tikšanās laikā, un tie sastāvēja no trim galveniem elementiem.

Ievērojami lielāka ES atbalsta kvantitāte un kvalitāte

Kopējā valsts palīdzības attīstības jomā (*ODA*) summa, ko 2005. gadā bija piešķirušas visas 25 dalībvalstis, bija 43 miljardi euro. ES piekrita palielināt valsts palīdzības attīstības jomā budžetu, pārsniedzot Monterejā noteiktās saistības 0,39% no NKI 2006. gadā un apņemoties sasniegt jaunu pagaidu minimālo mērķi līdz 2010. gadam: katrai dalībvalstij 0,51% no NKI (0,17% jaunajām dalībvalstīm), lai 2015. gadā sasniegtu ANO nosprausto mērķi 0,7%. Tas Eiropas Savienības kopējo ieguldījumu palielinātu līdz 0,56% no NKI 2010. gadā. Absolutā izteiksmē šādas saistības nozīmētu to, ka līdz 2010. gadam valsts palīdzībai attīstības jomā katru gadu būs pieejami papildu 20 miljardi euro.

Politikai citās jomās arī jāpalīdz sasniegt TAM

Ar sadarbību attīstības jomā vien nepietiek, lai sasniegtu Tūkstošgades attīstības mērķus. Palīdzot valstīm sasniegt TAM, būtiska nozīme ir ES politikai citās jomās, kā to nosaka Attīstības politiku saskaņotības (APS) koncepcija². ES vienotās 12 politikas jomas³ saistīt ar TAM uzdevumiem un laika grafiku un šajās 12 jomās apstiprināja īpašas „APS saistības”, lai nodrošinātu atbilstību attīstības politikas mērķiem.

Prioritāte: Āfrika

Komisija vēlas savus centienus vērst uz Āfriku, lai palīdzētu Āfrikas iedzīvotājiem kļūt par galvenajiem dalībniekiem pašu valstu attīstībā, un stimulēt papildu atbalsta attīstībai piesaistīšanu. ES cenšas izveidot īstu partnerību, kuras pamatā ir attīstīta tirdzniecība un politiskas attiecības. Paralēli vispārējām rūpēm par sociālo kohēziju un ilgtspējīgu attīstību ES sekmē tādas struktūras izveidi, kas nepieciešama Āfrikas valstu reģionālai integrācijai un dienviņu un dienviņu tirdzniecībai. Tā ir arī izveidojusi partnerību ar Āfrikas Savienību, un tās iestādes veic dažādas darbības, piemēram miera mehānisma refinansēšanu.

1.2. Attīstība Eiropas redzējumā

Komisijas, Padomes un Parlamenta priekšsēdētāji 2005. gada decembrī iesniedza jauno paziņojumu par ES attīstības politiku, „**Eiropas konsenss attīstības jomā**”⁴, kas uzskatāms par nozīmīgu notikumu ES sadarbības attīstības jomā vēsturē. Pirmo reizi piecdesmit gadu laikā kopīgas vērtības, principi, mērķi un līdzekļi nabadzības izskaušanai un Tūkstošgades attīstības mērķu sasniegšanai tika definēti Eiropas Savienības līmenī.

ES Stratēģija Āfrikai⁵, ko pieņēma decembrī, ir pirmais Eiropas konsensa attīstības jomā konkrētais pielietojums. Tajā noteikts satvars dalībvalstu un Eiropas Komisijas

² COM(2005) 134 – 2005. gada aprīlis.

³ Tirdzniecība, vide, klimata pārmaiņas, drošība, lauksaimniecība, zivsaimniecība, globalizācijas sociālā dimensija, migrācija, pētniecība un jauninājumi, informācijas sabiedrība, transports, enerģētika.

⁴ Komisija un Padome apstiprināja dokumentu Vispārējo lietu un ārējo attiecību padomes sēdē 2005. gada 22. novembrī (14820/05), savukārt Parlaments to apstiprināja 2005. gada 15. decembra plenārsēdē (Lēmums Nr. P6-TA-PROV (2005) 0528).

⁵ COM(2005) 132

darbībām, lai atbalstītu Āfrikas centienus sasniegt Tūkstošgades attīstības mērķus, pastiprināti atbalstot jo īpaši mieru un drošību, pārvaldi, infrastruktūru un tirdzniecību.

Bērnu aprūpes veicināšana

Jaunais paziņojumu par ES attīstības politiku, kā arī ES Stratēģija Āfrikai pievērš uzmanību bērnu vajadzībām un tiesībām (izglītība, veselība, bērnu darbs, bāreņi, utt.), jo ES ir apņēmusies veicināt to Bērnu tiesību konvencijas mērķu sasniegšanu, par kuriem ir panākta starptautiska vienošanās. Ir izstrādātas bērnu tiesību pamatnostādnes politiskam dialogam delegāciju līmenī. Komisāru grupa pamattiesību jautājumos priekšsēdētāja Barroso vadībā 2005. gada aprīlī nolēma izstrādāt „Bērnu paktu”, lai veicinātu bērnu tiesību nodrošināšanu ES iekšējā un ārējā politikā.

2. PARTNERĪBAS PIEEJA

2.1. Sadarbība ar Rietumbalkānu valstīm

2005. gadā Rietumbalkānu valstis ir guvušas ievērojamus panākumus stabilizācijā un saskaņas veidošanā, iekšējās reformās un reģionālajā sadarbībā. Tagad tās, tuvinājušās ES, turpinās izmantot *CARDS* finanšu atbalsta programmas priekšrocības, līdz 2007. gadā tiks ieviests vienots pirmspievienošanās palīdzības instruments⁶. 2005. gada jūnijā Eiropas Padome atkārtoti apliecināja savu apņemšanos īstenot Saloniku darba kārtību. 2005. gadā ir veikti nozīmīgi pasākumi: uzsāktas pievienošanās sarunas ar Horvātiju, piešķirts kandidātvalsts statuss Bijušajai Dienvidslāvijas Republikai Maķedonijai, tuvojas Stabilizācijas un asociācijas nolīguma (SAN) noslēgšana ar Albāniju, uzsāktas SAN sarunas ar Serbiju un Melnkalni un Bosniju un Hercegovinu. Ir sācies politiskais process, lai panāktu lēmumu par Kosovas statusu nākotnē. Eiropas perspektīva ir spēcīgs stimuls politiskām un ekonomiskām reformām, un tā ir veicinājusi reģiona tautu samierināšanos.

2.2. ES kaimiņattiecību politika

ES kaimiņattiecību politikas (EKP)⁷ mērķis ir attīstīt starp ES un tās kaimiņvalstīm kopīgas labklājības un stabilitātes zonu, pamatojoties uz saistībām, ko uzņēmušās abas puses saskaņā ar kopīgas atbildības principiem. Tā piedāvā līdzdalību iekšējā tirgū un atbalstu ES standartu ieviešanā, kā arī atbalstu reformām, kas stimulē ekonomisko un sociālo attīstību. Savukārt EKP dalībnieki uzņemas precīzas, kontrolējamas saistības, lai stiprinātu tiesiskumu, demokrātiju un cilvēktiesību ieviešanu, veicinātu ekonomiskās reformas, nodarbinātību un sociālo kohēziju, kā arī sadarbības attiecībā uz galvenajiem ārējās politikas mērķiem (terorisma apkarošana, masu iznīcināšanas ieroču neizplatīšana). Partnerība ir izveidota tā, ka progress tiek atalgots ar lielākiem sasniegumiem, kas ir pilnībā jānošķir no jebkādiem pievienošanās aspektiem. EKP arī ES robežās palīdz risināt jautājumus saistībā ar nelegālo migrāciju, robežu pārvaldību un organizēto noziedzību.

⁶ Izņemot Horvātiju, kurai jau ir piešķirts kandidātvalsts statuss un kura jau izmanto visus trīs pirmspievienošanās palīdzības instrumentus, kā arī *CARDS* reģionālo programmu.

⁷ COM (2004) 373 galīgā redakcija

2005. gadā progress panākts arī, pabeidzot to valstu rīcības plānus, kuras pieder Eiropas kaimiņattiecību politikas jomai, jo īpaši attiecībā uz tirgus ekonomikas statusu, vīzu režīma atvieglojumiem un enerģētikas dialogu ar Ukrainu, izveidojot robežas uzraudzības misiju uz Moldovas-Ukrainas robežas, kā arī pastiprinot un paplašinot politisko dialogu ar virkni Vidusjūras valstu. Tiek īstenoti jauni rīcības plāni ar Jordāniju, Izraēlu, Palestīniešu pašpārvaldi, Moldovu un Ukrainu. Visbeidzot, ir uzsāktas konsultācijas ar Gruziju, Armēniju un Azerbaidžānu. Vidusjūras reģionā lielāka uzmanība tiek pievērsta partnervalstu uzsākto ekonomisko reformu atbalstam, finansējot nozaru politikas (jo īpaši izglītības un veselības jomās), kā arī demokrātijas, cilvēktiesību un labas pārvaldības veicināšanu.

2.3. Kopējās darbības telpas ar Krieviju

2005. gada maijā tika pieņemts vienots plānu kopums, izveidojot **četras kopējās darbības telpas⁸ starp ES un Krieviju**. Šajos plānos noteikti kopējie mērķi ES un Krievijas attiecībās, kā arī šo mērķu sasniegšanai nepieciešamās darbības. Turklāt ES sadarbība ar Krieviju tiek īstenota atbilstoši stratēģiskajām partnerattiecībām, kas nodibinātas starp tām.

2.4. Senākā partnerība: Āfrikas, Karību jūras un Klusā okeāna valstis

2005. gadā tika pārskatīts arī **Kotonū nolīgums**. Kotonū nolīgums, kurā noteikts pamats attiecībām ar **Āfrikas, Karību jūras un Klusā okeāna valstīm (ĀKK)**, veido ES senāko partnerību un tā mērķis ir veicināt vienotu stratēģiju nabadzības mazināšanai, pamatojoties uz patiesu partnerību.

Kopīgām struktūrām, tajā skaitā Kopējai Parlamentārai Asamblejai un ĀKK un ES Ministru padomei, ir bijusi galvenā loma partnerībā kopš tās pirmssākumiem, un pilsoniskās sabiedrības un pārējo ieinteresēto personu iesaistīšana ir devusi ieguldījumu ĀKK un ES sadarbības efektivitātes palielināšanā.

Nolīgumā ir iekļauti ilgtspējīgas attīstības sociālie, ekonomiskie, politiskie, kultūras un vides aspekti, kas atspoguļo attiecīgās starptautiskās saistības, ko ir uzņēmusies ES un tās ĀKK partneri.

Turklāt nepārtraukti panākumi tiek gūti, veidojot inovatīvu struktūru sadarbībai ekonomikā un tirdzniecībā, kuras mērķis ir attīstības veicināšana, nostiprinot reģionālo ekonomisko integrāciju, novēršot šķēršļus tirdzniecībai un sekmējot ĀKK valstu pakāpenisku integrāciju pasaules ekonomikā.

Lai īstenotu partnerību ar ĀKK valstīm, panākta vienošanās par jaunu **Eiropas Attīstības fondu**, kas laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam nodrošinās ĀKK valstīm 22 682 miljardus euro.

2.5. Partnerības ar Latīņameriku nostiprināšana

2005. gada maijā Eiropas Savienības ārlietu ministri tikās ar saviem kolēģiem no Rio grupas. Pārrunu uzmanības centrā bija reģionālās integrācijas procesi Latīņamerikā,

⁸ Kopēja ekonomiskā telpa, kopēja brīvības, drošības un tiesiskuma telpa, kopēja telpa sadarbībai ārējās drošības jomā, kopēja telpa pētniecības, izglītības un kultūras jomā.

sociālā nevienlīdzība un atstumtība. Viņi apsprieda arī sagatavošanās darbus ANO augstākā līmeņa tikšanās reizei 2005. gada septembrī.

2005. gada decembrī Eiropas Komisija nolēma dot jaunu impulsu partnerībai ar Latīņameriku, pieņemot paziņojumu „Ciešāka partnerība starp Eiropas Savienību un Latīņameriku”.

Turpinās pārrunas par asociācijas un brīvas tirdzniecības nolīgumu starp ES un *Mercosur*, ir veikti sagatavošanas darbi nolīgumiem ar Centrālameriku un Andu kopien.

3. PIEAUGOŠA POLITISKĀ DIMENSIJA

3.1. Līdzekļi demokrātijas un cilvēktiesību veicināšanai

Šī prioritāte ir atspoguļota visos noslēgtajos nolīgumos un ir ietverta politiskajā dialogā valstu un reģionu līmenī, kā arī ģeogrāfisko reģionu sadarbības programmās. **Eiropas iniciatīva demokrātijai un cilvēktiesībām (EIDHR)**⁹ galvenokārt ir vērsta uz valstīm, kurās visvairāk nepieciešams atbalsts šajās jomās, tās galvenie ieguvēji ir pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kas tajās darbojas. 2005. gadā tika izmantoti 126,7 miljoni euro, galvenokārt turpinot finansēt iepriekšējos divos gados uzsāktos projektus. Projekti atbalstīja Augstā komisāra cilvēktiesību jautājumos biroja darbu, Eiropadomi, bijušās Dienvidslāvijas, Sjerraleones un Kambodžas īpašās tiesas, kā arī projektus demokrātijas veicināšanai Baltkrievijā¹⁰ un citas iniciatīvas pamatiedzīvotāju tiesību aizsardzības atbalstam. 2005. gadā īpaša prioritāte tika piešķirta **Irākai**, paredzot tai summu 10 miljonu euro apmērā. Projektus noteica ANO ieguldījumu fondu ietvaros, īpašu uzmanību pievēršot konstitucionālajam procesam, vietējo vēlēšanu novērotāju apmācībai un pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

ES aizvien vairāk tiek uzskatīta par galveno dalībnieku **vēlēšanu novērošanas** jomā. Kad ir izsludināta vēlēšanu novērošanas misija (VNM), Komisija, Eiropas Parlaments un Padome cieši sadarbojas, lai novērtētu to, cik lielā mērā vēlēšanas ir „brīvas un godīgas”. VNM skaits 2005. gada laikā ir palielinājies un turpinās augt 2006. gadā. 2005. gadā tika izvietoti ap 1 000 novērotāju, salīdzinot ar 632 2004. gadā.

Vēlēšanu novērošanas misijas tika organizētas prezidentu vai parlamenta vēlēšanās vai referendumos Afganistānā, Burundi, Gvinejā Bisavā, Libānā, Libērijā, Etiopijā, Kongo Demokrātiskajā Republikā, Venecuēlā un Šrilankā. Visās šajās misijās ES sevi apliecināja kā aizvien nozīmīgāku spēku demokrātiskā procesa nostiprināšanā. 2005. gada beigās tika sagatavotas misijas īstenošanai 2006. gadā (Rietumkrastā un Gazas joslā, Ugandā un Haiti).

Papildus veiktajām VNM finansiāls atbalsts vēlēšanu procesiem tika iedalīts ar Āzijas un ĀKK valstīs īstenotu projektu starpniecību.

⁹ COM(2001) 252 galīgā redakcija

¹⁰ Tajā skaitā Eiropas Humanitārā Universitāte Viļņā, kas nodrošina augstāko izglītību baltkrievu valodā tādās jomās kā demokrātija un cilvēktiesību jautājumi.

3.2. Sistēmas izveidošana politiskajam dialogam

ĀKK valstu gadījumā pārskatītais Kotonū Nolīgums, ko parakstīja 2005. gada jūnijā¹¹, deva iespēju palielināt partnerības politisko dimensiju, izmantojot **sistemātiskāku, oficiālāku, efektīvāku un uz rezultātiem vērstu politisko dialogu**, kas pamatojas uz stabiliem partnerības un atbildības principiem.

ĀKK un ES partneri arī ieviesa atsauci uz sadarbību cīņai pret masu iznīcināšanas ieroču un to nogādes līdzekļu izplatīšanu. Tas ir patiens pavērsiena punkts starptautisko attiecību jomā. Nolīgumā ir iekļauta arī atsauce uz Starptautisko krimināltiesu un Romas statūtiem, parādot partneru kopīgās saistības pret globālās pārvaldības iestādēm. Turklāt pārskatītajā Nolīgumā ir iekļauta klauzula, kas apliecina ĀKK un ES starptautisko **sadarbību cīņā pret terorismu**. Stiprinot partnervalstu spēju apkarot terorismu, finansējums jāgādā no citiem līdzekļiem, nevis no ĀKK un ES sadarbības attīstības jomā finansēšanai paredzētajiem līdzekļiem¹².

3.3. Migrācijas un patvēruma jautājumi attīstības politikas ietvaros

Šim plaši apspriestajam jautājumam ir nepieciešama politika un atbalsts, kas risinātu gan tā radītās iespējas, gan problēmas. Tādēļ Eiropas Padome atkārtoti ir uzsvērusi to, cik nepieciešama ir visaptveroša pieeja migrācijai.

Politiskā līmenī īstenojot 2004. gada **Hāgas programmu**, ES tālāk ir veidojusi savu migrācijas politiku, ņemot vērā trešās valstis. Valsts un reģionālās programmas *MEDA* vai *TACIS* nodrošina pamatfinansējumu projektiem saistībā ar migrāciju un patvērumu. *AENEAS* tematiskā programma, kas izveidota 2004. gadā¹³, papildina ģeogrāfiskās programmas: tā sniedz finansiālu un tehnisku atbalstu trešām valstīm, atbalstot to centienus nodrošināt migrācijas plūsmu efektīvāku pārvaldību visos aspektos. Pirmās kārtas projekti tika izvēlēti 2005. gadā par kopējo summu 30 miljoni euro, no tiem apmēram 16 miljoni euro bija paredzēti Vidusjūras reģiona valstīm. Otrs uzaicinājums iesniegt priekšlikumus tika publicēts 2005. gada decembrī, tā kopējais budžets bija 40,3 miljoni euro. Ģeogrāfiski uzsvars tiks likts uz NVS valstīm, Vidusjūras reģionu un Āfrikas valstīm, kas atrodas uz dienvidiem no Sahāras.

Attiecībā uz patvērumu Padome 2005. gada 1. septembrī pieņēma **paziņojumu par reģionālām aizsardzības programmām**¹⁴. Pirmās izmēģinājuma programmas tiks īstenotas Tanzānijā un Rietumu jaunajās neatkarīgās valstīs (*NIS*) ciešā partnerībā ar iesaistītām trešām valstīm un ANO augsto komisāru bēgļu jautājumos tā, lai bēgļiem, kam nepieciešama aizsardzība, tā būtu pieejama ātri un tādā veidā, kas vislabāk atbilst viņu vajadzībām.

¹¹ Ratifikācijas ir jāturpina. Nolīgums stāsies spēkā 2008. gada 1. janvārī.

¹² Pārskatītais Kotonū partnerattiecību nolīgums: Padomes un Komisijas kopīga deklarācija par finansiālo un tehnisko palīdzību sadarbībai cīņā pret terorismu un 11. a) pants ir iekļauti pārskatītajā Kotonū partnerattiecību nolīgumā.

¹³ Regula (EK) Nr. 491/2004

¹⁴ COM(2005) 388 galīgā redakcija

4. EIROPA NODROŠINA LIELĀKU, LABĀKU, ĀTRĀKU ATBALSTU

4.1. Atbalsta efektivitātes aspekts

Atbalsta efektivitātes palielināšanas process galveno uzmanību pievērš vienkāršiem, bet praktiskiem veidiem, kā harmonizēt valstu stratēģiju sagatavošanu, atbalsta piešķiršanu un ziņojumus par tā izlietojumu, kā ieviest uzticamāku sistēmu un procedūru saņēmējās valstīs un labāku koordināciju starp līdzekļu devējiem. Partnervalstis uzņemas galveno lomu, apņēmoties uzlabot savas darbības attīstības stratēģijas, nostiprināt savu valsts finanšu pārvaldības un valsts iepirkuma sistēmas, kā arī uzlabot uzraudzības un revīzijas praksi. Tas ļauj līdzekļu devējiem labāk koordinēt savas darbības, lielāku atbalsta daļu piešķirot ar valsts budžeta starpniecību un samazinot prasības attiecībā uz ziņošanu. Partnervalstīm ir samazinājušās darījumu izmaksas, atbrīvojot ierobežotos vietējos pārvaldības un administratīvos resursus valsts mēroga prioritāšu risināšanai. Šīs iniciatīvas būtisks aspekts ir tas, ka notiek virzība uz atbalsta sniegšanu tieša budžeta atbalsta veidā, tādējādi tā pārvaldība norit pilnīgā saskaņā ar attiecīgās partnervalsts sistēmām.

Komisijas centienus uzlabot koordināciju starp dalībvalstīm (Eiropas konsenss attīstības jomā) un citiem līdzekļu devējiem uzskatāmi raksturo darbības pēc cunami: ciešā sadarbība ar valdībām, pilsonisko sabiedrību skartajās valstīs, starptautiskajām NVO un finanšu iestādēm. Palīdzot izstrādāt izpildes mehānismus, piemēram atjaunošanas ieguldījumu fondus kopā ar valdībām un starptautisko kopienu, EK nodrošināja to, ka arī skartās sabiedrības grupas pilnībā tika iesaistītas atjaunošanas projektu izstrādē.

2005. gada 2. marta Parīzes deklarācija par atbalsta efektivitāti¹⁵ ir vienošanās starp gandrīz 100 valstīm, gan atbalsta saņēmējām, gan līdzekļu devējām, tajā skaitā 25 dalībvalstīm un Komisiju, un vairāk kā 25 attīstības aģentūrām, lai sniegtu atbalstu tādā veidā, kas vislabāk atbilst Tūkstošgades attīstības mērķu sasniegšanai līdz 2015. gadam. Parīzes deklarācija bija apņemšanās noteikt mērķus un sekot tiem, izmantojot 12 progresu rādītājus¹⁶. Mērķi un rādītāji ir izstrādāti tā, lai globālā līmenī sekotu progresam, ko gūtu deklarācijas parakstītāji.

Izmantojot 12 rādītājus, progresam var sekot, pamatojoties uz Parīzes deklarācijā iekļautām piecām partnerības saistībām: partnervalsts *atbildība*, līdzekļu devēju *saskaņotība ar valsts attīstības shēmu*, līdzekļu devēju darbību *harmonizācija, rezultātu pārvaldība* un līdzekļu devēju un partneru *savstarpējā atbildība* par rezultātiem. ES ir apņēmusies deklarāciju īstenot savlaicīgi. Komisijai būs jāziņo Padomei par progresu, kas panākts attiecībā uz atbalsta efektivitātes panākšanu ES līmenī un jāiesniedz ziņojums par īstenošanu valstu līmenī 2005. gadā. Tādēļ tā ir izstrādājusi vienkāršu interaktīvu instrumentu ziņošanai par saskaņošanas un harmonizācijas jomā gūto progresu.

4.2. Novērtējums

Novērtējuma mērķis ir palielināt palīdzības ietekmi, un 2005. gada programmā tika pabeigta novērtējuma metodikas uzlabošana. 2005. gadā tika uzsākti vienpadsmit

¹⁵ <http://www.oecd.org/DATAOECD/11/41/34428351.pdf>

¹⁶ DAC. CHAIR (2005) 12 /REV.1

jauni novērtējumi, ir paredzēti vairāki citi, tajā skaitā divi galvenie kopīgie novērtējumi: viens par vispārējo budžeta atbalstu un otrs par koordināciju, papildināmību un atbilstību. Galvenie novērtējuma secinājumi 2005. gadā attiecās uz divām valstīm (Beninu, Ganu), diviem reģioniem (Karību jūras un Latīņamerikas) un vienu nozari (privātā sektora attīstība). Tā, piemēram, novērtējums par Komisijas atbalstu Ganai parādīja, ka redzamākie panākumi gūti saistībā ar labāk pieejamu nekaitīgu ūdeni un drošiem sanitāriem apstākļiem, pamatizglītību un medicīnas pakalpojumiem nabadzīgākajiem iedzīvotāju slāņiem. Tomēr kopumā novērtējums norādīja, īstenošana ir pārāk aizkavējusies un ka Komisijas procedūras ir neelastīgas un lēnas. Divi novērtējuma ziņojumi par *EIHDR*, kā arī pētījums par rādītāju piemērotību tika pabeigti 2005. gadā ar kopumā pozitīviem secinājumiem.

4.3. Vadības jautājumi

2005. gadā Komisija turpināja novirzīt galveno uzmanību no ieguldījuma uz rezultātiem un ietekmi, jo tieši tie ietekmē atbalsta sniegšanas procesu. **Kvalitātei pievērstā uzmanība** ir turpinājums ārējās palīdzības pārvaldības reformām, kas tika īstenotas iepriekšējos četros gados (2001. - 2004. g.).

Šo reformu īstenošanas rezultāti tika apkopoti atklātā ziņojumā *par ārējās palīdzības reformu kvalitātes novērtējumu*¹⁷, kas publicēts 2005. gada jūlijā. Šajā ziņojumā ir apskatītas darbības, organizatoriskās un metodiskās reformas palīdzības sniegšanā, kā arī novērtēta to efektivitāte un rezultāti.

Reformu efektivitātei bija jāizpaužas tādējādi, ka nepārtraukti tiek uzlabots atbalsta sniegšanas ātrums, katru gadu palielinot maksājumu apmēru un samazinot atbalsta īstenošanai nepieciešamo vidējo laiku.

Pabeidzot dekoncentrēšanas procesu, kura rezultātā atbildība par vadību lielākajā daļā attīstības programmu tika nodota Komisijas delegācijām attiecīgajās valstīs, 2005. gada martā tika mainīta *EuropeAid* sadarbības biroja struktūra, lai sniegtu lielāku palīdzību un atbalstu delegācijām un atspoguļotu Rietumbalkānu valstu pāreju Paplašināšanās ģenerāldirektorāta kompetencē, ņemot vērā to izredzes nākotnē pievienoties ES.

4.4. Rezultāti

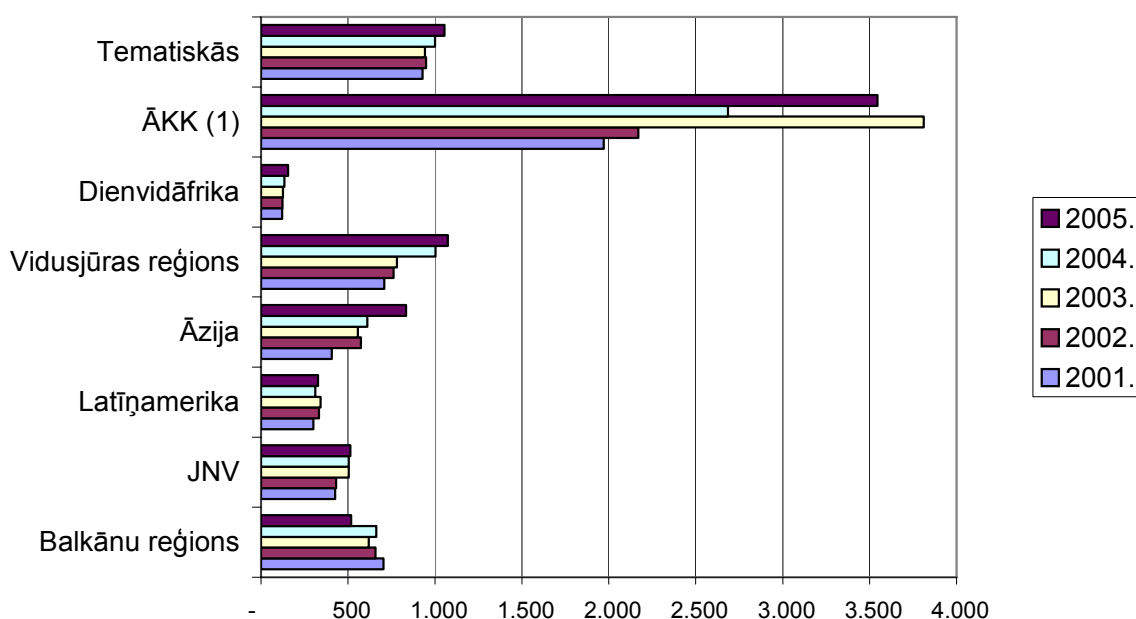
2005. gadā Eiropas Komisija programmu īstenošanā ir darbojusies ar **rekordlielu ātrumu un efektivitāti**, nodrošinot, lai nauda ātri sasniegtu tos, kam tā ir vajadzīga. Šie rezultāti parāda, cik vērtīgas ir 2000. gadā uzsāktās reformas, lai uzlabotu veidu, kādā trešām valstīm tiek piešķirts Komisijas atbalsts.

2005. gadā saistības pieauga līdz 8 miljardiem euro, kas vairāk nekā par 16% pārsniedz 2004. gada līmeni. Saistības pret Āfrikas, Karību jūras un Klusā okeāna valstīm pieauga par vairāk kā 1 miljardu euro un gandrīz sasniedza 2003. gada rekordlīmeni. Saistībās pret Āzijas valstīm arī bija vērojams straujš pieaugums (gandrīz 50% apmērā), salīdzinot ar 2004. gadu. Kā attīstības palīdzība tika piešķirti 6,2 miljardi euro salīdzinājumam ar 5,7 miljardiem euro iepriekšējā gadā.

¹⁷

SEC(2005) 963

EuropeAid - Izmaiņas sadalījumā pa reģioniem 2001.-2005. Saistības (miljoni €)
 Ārējā palīdzība, ko pārvalda EuropeAid (un CARDS)

	Balkānu reģions	JNV	Latīņamerika	Āzija	Vidusjūras reģions	Dienvidāfrika	ĀKK (1)	Tematiskās	Kopā
2001.	705	426	301	407	709	121	1 971	928	5 568
2002.	658	432	333	575	762	124	2 169	949	6 002
2003.	620	504	342	558	782	127	3 811	943	7 687
2004.	663	504	312	611	1 003	135	2 685	1 001	6 916
2005.	519	515	329	834	1 075	155	3 546	1 055	8 027

Saistības, ko 2005.gadā uzņēms EuropeAid + Paplašināšanās ģenerāldirektorāts (CARDS)

Bez Dienvidāfrikas ieguldījuma miera mehānismā

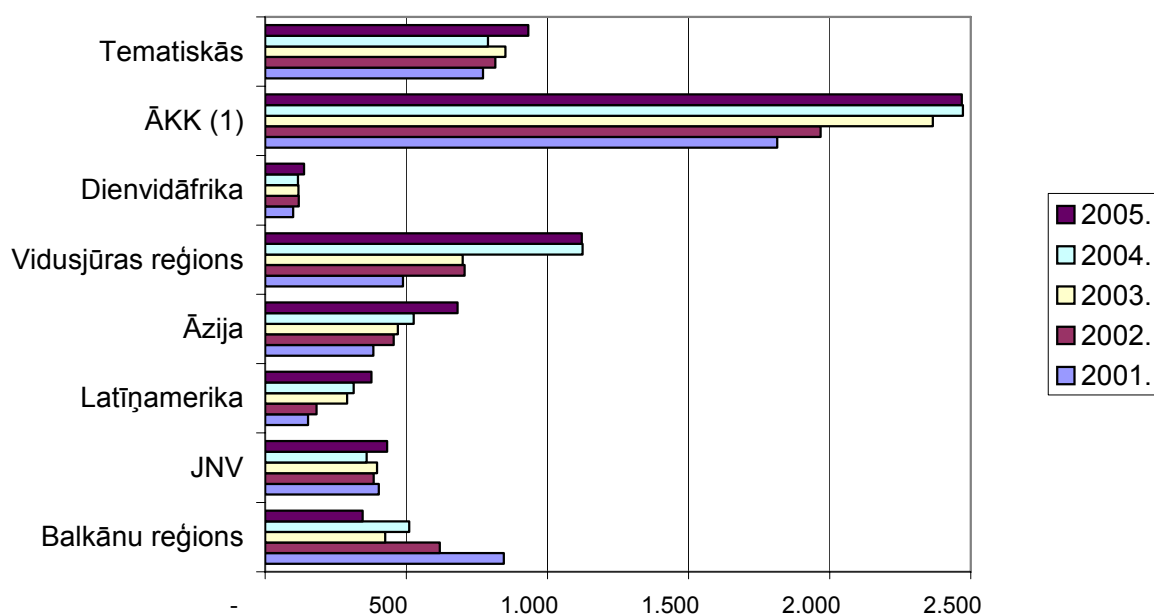
Bez administratīvām izmaksām, ko nepārvalda EuropeAid

Sadalījums pa reģioniem, pamatojoties uz ģeogrāfiskām un tematiskām budžeta pozīcijām

(1) ĀKK reģionā ietilpst EAF + Bananas budžeta pozīcijas 2001.-2005.

Pateicoties reformām, Komisija efektīvāk pārvalda piešķirto naudu gan savās iekšējās procedūrās, gan pašu programmu īstenošanā. Salīdzinājums starp 2001. un 2005. gadu parāda saistību palielināšanos par 44% un maksājumu palielināšanos par 50%. Skaitļi norāda, ka īstenošanas posms vidēji ir 3,32 gadi, no pieciem gadiem 2000. gadā samazinoties līdz 3,55 gadiem 2004. gadā.

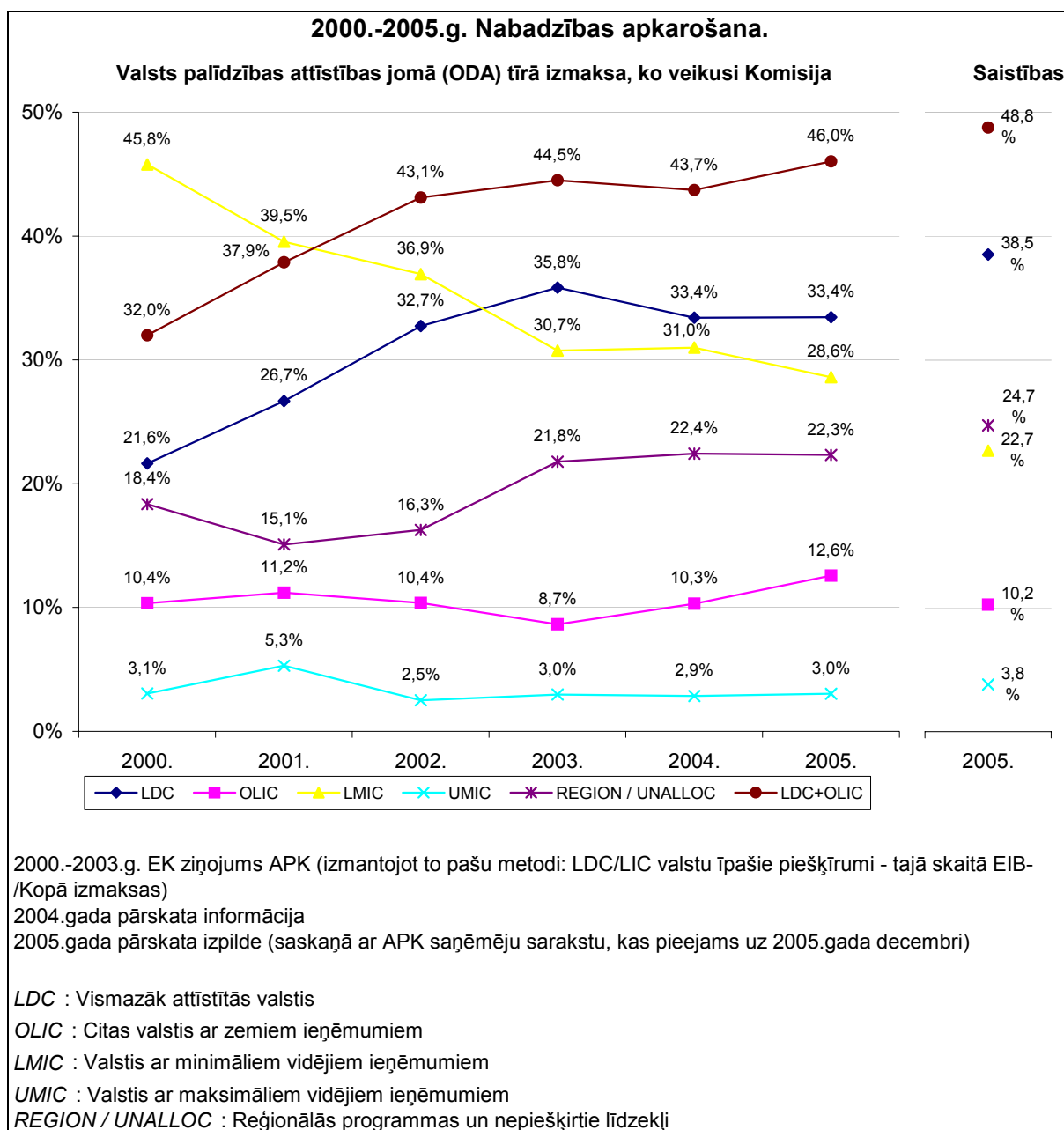
EuropeAid - Izmaiņas sadalījumā pa reģioniem 2001.-2005. Maksājumi (miljoni €)
 Ārējā palīdzība, ko pārvalda EuropeAid (un CARDS)

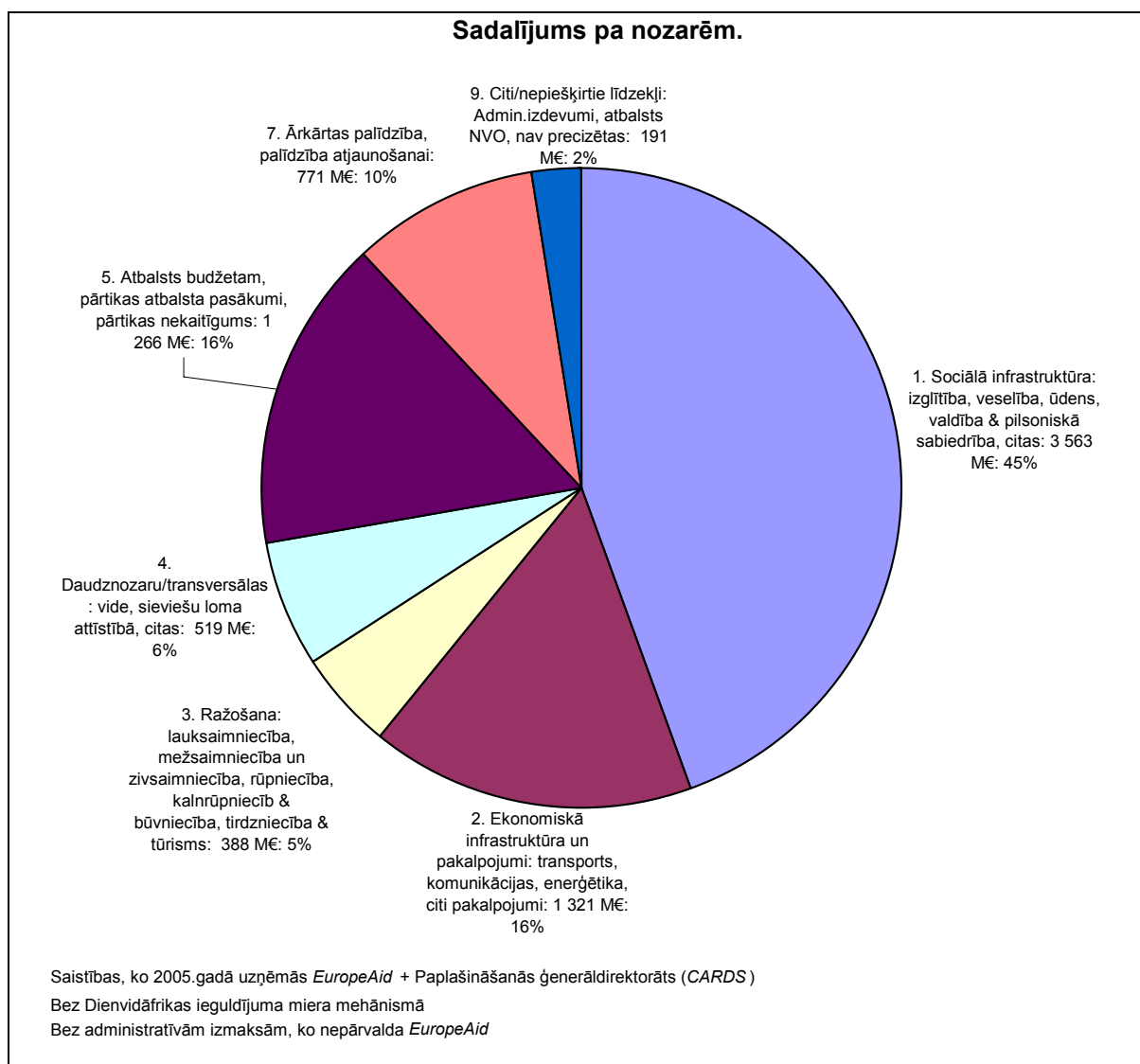
	Balkānu reģions	JNV	Latīņamerika	Āzija	Vidusjūras reģions	Dienvidāfrika	ĀKK (1)	Tematiskās	Kopā
2001.	845	402	152	383	488	99	1 814	771	4 109
2002.	619	384	182	455	707	119	1 968	815	4 630
2003.	425	396	290	470	700	118	2 366	851	5 191
2004.	510	359	314	526	1 125	116	2 472	790	5 701
2005.	345	432	376	681	1 122	138	2 468	932	6 149

Maksājumi, ko 2005.gadā veica EuropeAid + Paplašināšanās ģenerāldirektorāts (Balkānu reģions)
 Bez Dienvidāfrikas ieguldījuma miera mehānismā
 Bez administratīvām izmaksām, ko nepārvalda EuropeAid
 Sadalījums pa reģioniem, pamatojoties uz ģeogrāfiskām un tematiskām budžeta pozīcijām
 (1) ĀKK reģionā ietilpst EAF + Bananas budžeta pozīcijas 2001.-2005.

Atkal ievērojami ir palielināties valsts palīdzības attīstības jomā (ODA) apjoms, ko sniedz Komisija un kas paredzēts valstīm ar zemiem ieņēmumiem, tostarp vismazāk attīstītajām valstīm. Tas ir pieaudzis no aptuveni 1,5 miljardiem euro 2000. gadā līdz vairāk kā divkārtam apmēram – aptuveni 3,2 miljardiem euro 2005. gadā. Procentu izteiksmē tas pieauga no 32% 2000. gadā līdz 45,8% 2005. gadā. Šai virzībai vajadzētu turpināties, jo vairāk kā puse no 2005. gada saistībām attiecās uz šīm valstīm.

Ātrums un efektivitāte ir svarīgi, taču galvenie ir rezultāti, kas gūti, palīdzot tiem, kam nepieciešama palīdzība. Komisijas uz rezultātiem vērstās uzraudzība sistēma, kas pamatojas uz neatkarīgu ekspertu regulāriem novērtējumiem uz vietas, parāda skaidru virzību uz nepārtrauktu kvalitātes paaugstināšanu. Jo īpaši projektu un programmu efektivitātes un ilgtspējības rādītāji ir ievērojami palielinājušies kopš 2001. gada.

Komisija ir noteikusi, ka tai arī turpmāk ir jāuzlabo līdzekļu pārvaldība, par kuriem tā ir atbildīga, un ir ierosinājusi vienkāršot gan ārējās palīdzības juridisko pamatu (instrumentus), gan savas iekšējās procedūras.

Liela aktivitāte bija vērojama 2005. gadā, sagatavojot **nākamās paaudzes atbalsta programmas**, kas tiks īstenotas 2007. - 2013. gada finanšu plānu ietvaros. Komisija, sadarbojoties ar kompetentajām iestādēm un attiecīgajām iesaistītajām pusēm no saņēmējām valstīm, kā arī ar dalībvalstīm un citiem līdzekļu devējiem, ir sākusi sagatavot stratēģijas dokumentus, kas virzīs plānošanas procesu dažādās valstīs un reģionos. Šis process tiks pabeigts 2006. gadā, lai plānotās darbības varētu īstenot no 2007. gada janvāra.

2005. gada decembra paziņojumā par attīstības politiku „Eiropas konsenss attīstības jomā”, noteiktie mērķi un principi ir iedvesmojuši šo valsti un reģionu stratēģijas dokumentu sagatavošanu. Īpaša uzmanība ir veltīta atbalsta efektivitātes uzlabošanai, iekļaujot plānošanas procesā attiecīgās saistības, ko uzņēmusies ES un tās dalībvalstis.